

Simó Márton
GERZSON SZÉP DÉLUTÁNJA

Soha nem tudta megérteni, sem önmagának megmagyarázni, mi volt az oka annak, hogy férfiként majdnem mindig magányosan élt. Még fiatal felnőttként, amikor azt tartják, hogy valóban legény az emberfia, s annak idejét éli, még akkor sem törekedett túlságosan arra, hogy családot alapítson. A nők azonban mindig igen erősen érdekelték. Nagyon zsenge gyermeki mivolta idejében is folyton elképzelt magának szép néniket. Hol valamelyik nagykorúsága küszöbén járó ismerős leányzó, hol egy csinosabb boltosnő, hol az akkori egyetlen színes magazinban, a *Dolgozó Nőben* látott egyik-másik díva – talán Jane Fonda, Brigitte Bardot, esetleg Sophia Loren, akik igencsak közkedveltek és ismertek voltak a vasfüggöny innenső oldalán is a múlt század hatvanas éveinek végén meg a hetvenesek elején – foglalkoztatta igen élénken a fantáziáját. Azt mondják tudós emberek, hogy ez teljesen természetes a fiúgyermeknél. Talán ösztönös is. És úgy aludt el esténként – nem lévén semmilyen plüssállata, kabalája, kispárnája –, hogy e képzelt, távoli, szép, illatos, kellemes nőalakok ötvözetei voltak a hálótársai. Elalvás előtt, alatt, közben mindent meg lehetett velük osztani. Nem szóltak közbe, nem szakították félbe, nem terelték el a beszélgetést, csak hallgatták őt figyelmesen, esetleg helyeseltek képzeletben, és – erős fantázia jóvoltából odagondolt – suttogásokkal, puha simogatásokkal jelezték titkon egyetértésüket. Talán azért volt ez a titkos érzelmi oldal, mert sokáig egyke volt...

A valóságban – ha nem is vallotta be – mindig családra vágyott, de ahhoz megfelelő társat is szeretett volna. Olyant. Nem végzett soha igazi ön- és életpálya-elemzést. Élt. Csak úgy. De azért voltak elvárásai bőven. Igényessége azonban mindig a biztos bukást feltételezte. Minden egyes kapcsolatában valami tökéletest szeretett volna, bár tisztában volt azzal, hogy maga sem az. Sőt! De akkor is! Mindezek mellett és ellenében is!

Voltak „nagy találkozások”, legalább tucatnyi alkalommal érezte, hogy megtalálta... Mindjárt furcsa bizsergés futott végig a testén,

kívül-belül, tetőtől talpig terült végig rajta a lúdbőrös izgalom, azonnal érezte, ha megismerkedett egy nővel, hogy túl a rideg protokollon még van-e valami. Már az első gesztusok, az első szavak után tudta, hogy valami másnak is kell történnie, mert létezik a keresett többlet, és fennáll a lehetősége annak. Annak. Annak, hogy...

Igen élénken és élesen emlékszik arra, ami még a régvolt nyolcvanas években, megboldogult gyakornok korában történt egy alkalommal, hogy elég volt az egyszerű szemkontaktus, és azonnal elkezdődött, aztán lavinaszerűen lezajlott mindaz, amihez olykor három és fél esztendő is kevés... Egyébként jól emlékezetébe véste azt a történetet is, amelyet kamaszkora felső határán hallott egyik rokonától. A történet egyébként közszájon forgott a tágabban értelmezett családban már korábban is, de akkor vált igazán hitelessé, amikor nagynénje egy ihletett pillanatban fellebbentette előtte a múlt függönyét, hogy visszaláthasson egy kicsit az elsuhant időkbe. Johanna néni büszkén ismerte el, hogy Bandikája, a sógorbácsi őt az eljegyzés előtt még csak meg sem ölelte. Azelőtt. Azelőtt, hogy. Még a kezét sem fogta meg. Elmondta – immár tiszta forrásból csurgatta – a többször is hallott történetet. Gerzson tudta, hogy annak idején ők ketten az urával majdnem naponta, vagy legalábbis hetente többször írtak egymásnak levelet, semmiségekről, látszólagosan apróságokról, de folyton-folyvást megerősítve a bizonyosságot, hogy mindhalálig együtt fognak élni majd, hogy ásó, kapa, esetleg buldózer, vagy még az sem lesz képes őket elválasztani egymástól. Bandi bácsi, akkor egy ideig még csak Kelemen közlegény – azaz: *soldatul Chelemen* a gyengébbek kedvéért – igencsak gyakran kényszerült fekvőtámaszokkal, békaügetéssel kiváltani ezeket a leveleket a káplárok karmai közül. De büszkén, kitartással vállalta a megaláztatást, mert biztos volt a kettejük dolgában. Aztán, ahogy teltek a hetek, a hónapok, az évek abban a szovjet típusú hadseregben, s maga is fennebb emelkedett a háromlépcsős ranglétrán, ami a sorkatonai pályafutás alatt elérhető volt – örvezető, káplár, szakaszvezető lett –, már egyfajta legendás irigység lengte körül. A cimborák meg voltak győződve arról, hogy biztos kapcsolata van, és valami olyan boldogság várja a leszerelést követően, amilyent ők talán soha meg nem ismerhetnek. A legénységi állomány közül legtöbben asszonyélmények nélkül váltak regrutákká felnőtt életük küszöbén, és a sor alatt lévők esztendő múltán úgy vonultak be a néphadseregbe, hogy

sokuknak még pontos képzetük sem volt arról, hogy vízszintesen vagy függőlegesen áll-e az a hasadék a fehérnépek lába között, amelyért oly sok mennyei üdvösséget, fele királyságot meg egyéb javakat költött, herdált vagy nyert el a férfinép – azaz a gyengébbik nem – a kultúrtörténet évezredei során... És: lón! Lett, ami lett. Valóban összejött nekik, Johanna néninek és Bandi bának, hiszen idestova ötven esztendeje tartott akkor az a boldog házasság...

Gerzson nem szeretett volna ilyen kapcsolatot. Valami mást képzelt el. Valami viharosat, amely váratlanul születik, hogy aztán teljes mértékben megváltoztassa az életét... Amely, ha nem is örökérvényű, de olyan nyomot hagy, mint évezredek során sziklák arcán a gleccser.

Gyakornokként helyezték ki egy Isten háta mögötti ipartelepre, a nagy román alföld közepére, ahol egy útépítő vállalat gépparkja karbantartócsoportját bízták rá. Zöldfülű kezdőként nem sokat értett azokhoz az erőgépekhez, főként a hidraulikus szerkezetek voltak idegenek számára, de pár hét után belerázódott. Hamar kiismerte magát a szedett-vedett emberekből verbuvált csapatban. Volt köztük egy nemes egyszerűséggel nea' Ion, máskor meg a Colonelu' névre hallgató mester, egy kirúgott katonatiszt, akiről azt beszéltek a dolgozók, hogy ezredesi rangban szerelték le, pontosabban távolították el egy páncélos hadosztály tisztikarából, mert valami főbenjáró bűnt követett el. Senki nem tudta, hogy miféle kihágás volt, csak találgatták. Mintha valami ideológiai ügy lett volna, s tán egyéb is, ha már a politikai tiszt feleségével szintűgy hírbe hozták, de az információ homályos volt, és több változatban is forgott a brigád tagjai körében. Nem csukták börtönbe nea' Iont, de majdnem ellehetetlenítették az életét, és ezt a lehetőséget ajánlották fel számára, ahol immár civilként arra kényszerült, hogy eltöltse a nyugdíjig hátralevő éveket, hiszen nem vonatkozott rá a tiszti korkedvezmény. Nea' Ion egyébként csak ötvenéves volt, Gerzson pedig alig huszonöt ekkor. De ebben a korban ez hatalmas távlat. Több mint fél pályáiv. Úgy tekintett rá, mint öreg rókára, aki sokat látott és tapasztalt. Egyébként műszaki képzettségű volt ez a művezető, ott szunnyadt benne a mérnök is, és ráadásul kiváló pedagógiai érzéke volt. Tisztként is kiváló lehetett, hiszen könnyen szervezett, könnyedén osztotta le a feladatokat, s ha kellett, arra is képes volt, hogy sikerrel mimeltesse a munkát, de szükség esetén mindig helytálló döntéseket hozott. Ilyen káderek kellett a hadsereg-

ben anno. És ilyenekre volt szüksége a szocialista nemzetgazdaságnak. Arra is alkalmasnak mutatkozott még, ami nagyon fontos, hogy a széteső félben bevontatott gréderekbe, homlokrakodókba, úthengerekbe meg egyéb földmunkagépekbe lelket leheltessen. Pár hét után rájött, hogy nyugodtan rábízhatja magát, és süldő mérnökként neki ott nem kerül a következő három év során egyéb dolga, mint adminisztrálni, nem fog fájni túl sokat a feje, s gyakorlatilag olyanforma feladatai lesznek, mintha a titkárnő és anyagbeszerző, készletnyilvántartó és személyzetis lenne egy személyben, hiszen az elődje is ezt végezte, mígnem sikerült megpályáznia egy állást valahol a szülővárosa közelében. Gerzsonra is ilyenforma türelemjáték várt, és akkortájt éppen félidőnél járt ebben a gyakornokoskodásban.

Az egyetemi évek után olyan volt ez az állapot, mintha kétszeres számúzetésbe, duplán erős rabságba került volna, hiszen kiszakadt a diáktársak köréből, és otthonától is mintegy félezer kilométerre vetődött, olyan helyre, amely számára idegen. Mintha egy másik országban kényszerült volna élni, ahová nem kell ugyan sem vízum, sem útlevel, csak éppenséggel át kell kelni a Kárpátokon, amely nem csak vízvázasztó, hanem ma is két világot különít el. Mert a Regát, az egy dolog, Erdély pedig egy teljesen másik, olyan „valami”, amelyet hiába igyekeznek bomlasztani és átalakítani folyton, akkor is megmarad, regenerálódik, ahogy tette mindvégig az utóbbi ezerszáz esztendőben a különböző impériumok és a változtató meg a magukban is változó domináns hatások idején.

Szóval az úgy történt, hogy egy alkalommal hazafelé igyekezett a szüleihez. Épp karácsony közeledett. Olyankor holt szezon volt a telepen, a kolónián, ahogy igen stílszerűen nevezték azt a helyet, ahol az az ominózus géppark pihent, s a javítóműhelyeik árválkodtak, valahol a Bărăgan közepén. Úgyhogy minden különösebb gond nélkül ki tudott venni két hét szabadságot. Nea' Ion elvitte dubával, azzal az ósdi, munkások szállítására is alkalmas műhelykocsival a Dermedeni melletti buszállomásig, ahonnan aztán mehetett tovább, be a fővárosig, s onnan további nehézkes csatlakozások árán – két vonatváltás után –, úgy tizenkét órányi utazás után érkezhettek majd haza, Újvárhelyre.

Azok a MAN típusú autóbuszokból visszabutított tyúkketrecek, amelyeket a romániai ipar valamilyen licenc alapján gyártott, vagy

egyszerűen koppintott, mindenre alkalmasnak bizonyultak, csak épp tömegközlekedési feladatok ellátásra voltak a legkevésbé jók. Tizenöt-húsz ember simán elfért az utastérben, de mégis – szükség esetén – ennek a három-négyszeresét is képesek voltak elszállítani. És láss csodát: ezek az alkalmatlanságok mégiscsak eljutottak A-ból B pontig, és helyel-közzel kiszolgálták a lakosságot, s ha nagy nehezen is, de teljesítették az elvárásokat. Egy ilyen aprócska, ám nagy feladatokat ellátó kisbuszra furakodott fel, még mielőtt abban a *vékonyfaszú* szélben teljesen átfagyott volna. Az ajtó csak akkor csukódott, ha a legutolsó fellépők – ketten-hárman összefogva – hátrább préselték a tömeget. Ez alkalommal is sikeres volt a bezsúfolódás, senki nem maradt le, és az ócska jármű sűrű-fekete füstpamacsokat eregetve lódult neki a mintegy hetven kilométeres távnak, amely a külvárosoktól elválasztotta ezt a reménytelen helyet.

Az utasmasszában kiválóan lehetett szocializálódni.

Egy foszladozó kucsmát viselő férfival ketten voltak a legutolsók. Jól begyakorolt térdmozdulatokkal bökték meg a közvetlen szomszédokat, aztán a felsőtestükkel is igyekeztek bennebb és bennebb tolni a korábban felszállt utasokat, akik talán már több órája élvezték ezt az állapotot. És láss csodát, sikerült annyi helyet kicsikarniuk, hogy fennebb emelkedhettek az első, majd a második lépcsőfokon is, olyannyira, hogy haladás iránt fordulván, akár ki is tekinthettek a koszos szélvédőn át az országútra és az annak partján sorakozó, majd elmaradozó látnivalókra... Jellegzetesen jellegtelen tájban haladtak. Nem volt még hó azon a vidéken, de sűrű dér ülte meg a gyéren felsorakozó jegenyéket, az itt-ott felbukkanó, esőtől barnult bálahalmokat és a mezőkön felejtett üzemképtelen gépeket, amelyek úgy heverték szanaszét, mintha trópusi forróság által szikkasztott tengerben feneklettek volna meg az elmúlt nyár végén, amelyet aztán hirtelen felindulásból vont hatáskörébe egy váratlan és szokatlanul fagyos évszak. Kegyetlen tud lenni a tél odalént. Gerzson elégedetten nyugtázta, hogy a dér fehér lepelként tapad rá az út mentén felbukkanó transzparensekre is, jótékonyan elfedve, kitakarva a pártot és az annak vezetőjét dicsőítő jelmondatokat. Minden zordság ellenére is barátságosabbnak és ideológiamentesnek mutatkozott a tájék. Jótékonyan csalát a látszat az emberek javára.

Egy idő múltán nagy nehézségek árán aztán megfordult a sűrű tömegben. Lassan, nagyon lassan tette meg a kilencven-, majd a száznyolcvan fokot a saját tengelye körül. Nem azért próbált forgolódni, mert megunta a látványt, hanem inkább amiatt, mert egy mögötte álló nő azon méltatlankodott, hogy nem kap levegőt, hogy megfullad, s hogy mindjárt elveszíti az eszméletét. Utálta az ilyen helyzeteket, hiszen szó sem lehetett udvariasságról vagy előzékenységről. Egyik hasonló alkalommal villant fel a tudatában akkoriban, hogy aki utazni akar ebben az országban, annak le kell vetkőznie magáról minden civilizációs „ártalmat”, minden korlátot. Valahogy olyan állati ösztönösséggel kellene viselkedni, mint sokan tették haláltusájuk során annak idején, a második világháború idején a gázkamrába zárt deportáltak közül. Ahogy fogyott a zárt helyiségben az oxigén, a legellenállóbb férfiak maguk alá gyűrve az időseket, a gyermekeket, a gyengébbeket, minden maradék erejükkel életük, azaz szenvedésük meghosszabbításáért küzdöttek. Mindnyájan fennebb és fennebb kúsztak a gúlában, foggal-körömmel tépve a húsmasszát, egyre feljebb a levegőért, hogy kiszabaduljanak a hidrogén-cianid gyilkos szorításából, és gyakran megtörtént így, hogy többen, még fél óra múltán, a szellőztetés után is életben voltak a piramis legtetetjén. Ezeket a legszerencsétlenebbeket aztán puskatussal verték agyon, vagy egyszerűen föbe lőtték, ha nem sajnálták rájuk pazarolni az irgalmas hóhérok a muníciót. Egyébként mozgó gázkamrák is voltak, idézte fel olvasmányélményeit, azok úgy működtek, hogy a kipufogógázt visszavezették a zárt utastérbe, a pléhketrecbe, ahová a halálra szántakat zárták... A fulladás éppenséggel nem fenyegette az ilyen buszokon az embert, hál' Istennek a deportálás sem, de a gettó, ha nem tudatosult is mindenkiben, igencsak létezett Keleten. Buszos-tól, bűzöstől, zsákostól, pereputtyostól, minden ócskavassal és jelmonddal, a reménytelen téli tájjal együtt zárt barakkban élt akkor ez az ország, s a túlsó meg az innenső fertálya egyaránt.

Kényszerűségében kénytelen volt elmerülni minden utas abban az illatárban, amely az összezárt hetven-nyolcvan ember testéből és ruházatából származott. Cseppet sem volt kellemes, de egy idő után meg lehetett szokni. Volt ebben az ájerben bőven fokhagyma- és gumicsizmaíz, petróleum- és halszag, a többnapos mosdatlanságból származó „férfiasan tökéletes” és kompakt, semmi mással össze nem téveszthető berbécsszag, pacsuliillat – vadrózsa, orgona, levendula,

együtt és külön-külön is –, amilyent akkortájt a vidéken fonnyadó tanítónők és termelőségvetkezetek pénztárosnői bocsátottak ki magukból, csersav árja – azt a hamisított konyak jóvoltából az ivós férfiak gyöngyözték elő –, ázott filc- és pufajkaszag, meg enyhe naftalin is javította az összhatást. És végül, mint jótékony szellentés, úgy vegyült el ebben a kavalkádban egy-egy olyan dezodor emléke, amilyent a hosszújaratú sofőrökre utazó örömlányok altesti munkával szolgáltak maguknak egy-egy kamion hálófülkéjében vagy egy-egy csaltosban az Isztambul–Hamburg viszonylatban haladó országút valamely titkos pihenőhelyén, valahol a Balkán és a Nyugat között, amikor épp nem figyeltek oda a Kelet smasszerei.

Az a nő, aki pár perccel korábban panaszkodott a háta mögött, és levegőért rimánkodott, talán véle egykorú lehetett. Kicsi volt és törékeny. Böven egy fejjel alacsonyabb. Kis jóindulattal azt lehetett mondani, hogy olyan százhatvan centi magas, és teljes harci díszben – tehát a retikuljével és a benne rejlő egy-két pipereholmival, pénztárcával, esetleg manikűr-felszereléssel együtt – mintegy ötven kiló. És csodák csodája – konstatalta, ahogy jobban szemügyre tudta venni, s valamelyest a ruházatát is megnézte, hiszen nem törődve a körülötte szorongók méltatlankodó pillantásaival, igyekezett kis kört tágítani maga köré – teljesen másnak tűnt, mint a járművön utazó átlag. A szemöldöke ápolt volt. Az arcán és a szemhéján leheletnyi festék jelezte, hogy a körülmények ellenére is ragaszkodik ahhoz a többletchez, ami az önmagukkal és megjelenésükkel szemben igényt támasztó nőket jellemzi. Nem volt kövér. Nem viselt kontyot. Nem villogtak aranyfogak a szájában. És foghíj sem sötétlett a mosolyában, amikor megköszönte Gerzson helytörő próbálkozását. Jól öltözöttnek mutatkozott, s bár az idő tájt eléggé szerények voltak a lehetőségek, látszott, hogy igencsak ad magára. Úgyhogy nem hagyta abba. Kitartott elhatározása mellett. Továbbra is helyet taposott a tömegben, megragadta a kapaszkodást szolgáló vasrudat a feje fölött, s ahogy így, mereven tartotta odafent a karját, egyre elszántabban alakíthatta ki magának a diktátori kisterpeszt, úgyhogy végig tudott nézni hosszan a leányzón. A lány méltányolta is ezt a törekvést, és szép lassan, mint egy váratlanul kínálkozó menedéköbölben, mindjárt elhelyezkedett a számára felkínált tér közepén. Most már nem csak a fizikai közelség révén, hanem látható mivoltában is kezdett megmutatkozni. Nagyon nehéz egy ilyen

tömegben testi titkot tartani. Hamar konstataulta, hogy a lány nem visel melltartót. És amikor másodszor, harmadszor, illetve ki tudja hányadszor is hozzáért, a lány pillái megrebbentek, elpirult kissé, de helyzetéből fakadóan úgy vélte, mégsem mondhatja Gerzsonnak, hogy tartsa távolabb magát tőle, s ha lehet, ne kerülgesse, és ne tapogassa végig a testét, mert visítani fog. Nem mondhatta egyáltalán azt sem, hogy mit képzél, hogy hagyja abba ezt a disznólkodó, nő- és kultúrahiánytól szenvedő férfiakéra emlékeztető magatartást, hiszen épp az előzékenység szülte a helyzetet... Gerzsonról ekkor már folyt a veríték. Érezte, hogy zsebkendőt kellene valahonnét előkotornia, letörölnie a homlokát, és talán kifújhatná az orrát is, vagy legalább megvakarhatná, mert borzasztóan viszket. Talán ha segítene valaki – gondolta, de mindjárt lemondott még ennek esélyéről is, hiszen senkit nem ismert az utazók közül. Úgyhogy nem mert mozdulni, s nem akart engedni egy centiméternyit sem, mert akkor összeomlik mindjárt a nehezen felépített „kisvilág”, a lányt ismét maguk közé préselik azok az idomtalan cigánynék, és elvegyül odébb, hátul, valahol a busz legmélyén összezúfolt navétások és kofák tömegében. Ekkor a lány hirtelen megszólalt: – Rica. Mást nem mondott. Gerzson bambán nézte, képtelen volt értelmezni, hogy ez mit jelenthet. – Viorica! – ismételte, és ezzel megértette a férfival, hogy tulajdonképpen be kívánt mutatkozni. Előbb a becenevén, utána pedig teljes keresztnévvel. Meglepte ugyan a bizalom és a közvetlenség, de ez még mind kevés volt a boldoguláshoz, a testnedvektől való szabaduláshoz, hiszen továbbra is izzadt, továbbra is viszketett a homloka-orra-füle-arca egyszerre, és érezte, hogy azonnal ki kellene fújnia az orrát, mert ha nem teszi meg, akkor lehet bármilyen szép és kívánatos lány, aki itt áll mellette, akit pátyolgat ebben a tömegben, azonnal lecseppen a taknya, és akkor megöli a szégyen. Ráadásul meg összeomlik ez a védett kisuniverzum, amelyet könyökével, térdével, szétterpesztett lábával hozott létre. Nem imponálni szeretett volna az ismeretlen lánynak, akiről csak annyit tud, valamilyen Viorica, azaz az Ibolya nevet viseli, illetve azt is, hogy szép, fiatal és kívánatos, hanem demonstrálni, hogy normálisan is lehet viselkedni, és a kedvezőtlen körülmények dacára is civilizált ember maradhat a férfi. Elvégre Tarzan is udvarias volt Jane-nel már az első perctől. Nem csak a jól borotvált Johnny Weismüller, hanem az igazi vadember is... Ekkor Rica – teljesen magától értetődő módon – zsebkendőt vett elő,

végigtörölte a fiatalember arcát, majd összehajtogatta, és mindjárt szétnyitotta a virágmintás vászondarabkát, jelezve, hogy amúgy tiszta, és egyáltalán nem tépőzárás, felajánlotta Gerzsonnak, biztatva, hogy fújja ki az orrát. Nehezeére esett mozdítani a karját, de jobbját valahogy kiszabadította. Gyorsan intézkedett. Talán négy-öt másodperc telt el, mialatt a műveletet elvégezte, és még mielőtt elsodorta volna a tömeg, még mielőtt betöltötték volna a kivívott kicsike magánterületet a közelben tolongók, sikerült megragadnia ismét a vasat. A lány látható örömmel és enyhe mosollyal nyugtázta a sikert. Megszűnt a viszketés, és az orrfúvás is megtörtént.

Fogalma sem volt arról, hogy mennyi idő telhetett így el, talán egy óra is. Néha egymásra pillantottak. Néha mozdultak pár centiméternyit, lazítva a szomszédok szorításán. Testsúlyukat hol egyik, hol a másik lábukra helyezték, és folyton azon ügyeskedtek, hogy talpon maradjanak a kanyarokban, illetve olyankor, ha fékezni kényszerül a gépkocsi vezetője. Az akkori útviszonyok mellett a hátralevő mintegy hetven vagy már csak ötven, esetleg kevesebb, de végtelen soknak látszó kilométer megtételéhez szükséges idő az örökkévalóság igen fontos részének tűnt, amely alatt egy teljes világ jöhet létre, ami a kettejüké. Létre is jött... Viorica időnként arra kényszerült, hogy belekapaszkodjék. Aztán mihelyt visszaállt a normális közlekedési állapot, azonnal elengedte Gerzsont, és felnézett rá, olykor szabadkozva mosolygott is. Négy-öt percenként, néha ritkábban, de kitartóan ismétlődtek ezek a helyzetek, mondjuk úgy, hogy a szituációk, s valahányszor előfordult ilyesmi, egy-egy mosoly is járt Gerzsonnak. Megszokta. Úgy érezte, hogy már régóta így utaznak, itt vannak bent a borzalmas jármű utasterében, és innen nem is kellene kilépniük soha, mert jó ez az állapot. Nem a maguk jószántából kerültek ugyan ilyen helyzetbe, de mindent elkövettek, hogy az elviselhető legyen. Közben már az sem idegesítette, hogy visszafoghatatlan, úgyszólván letagadhatatlan merevedése támadt. És tartósan. Álcázni sem tudta.

Valahogy beértek a negyedik kerület széléig, a Berceni negyedbe, ahol a helyközi buszjáratok hevenyészett pályaudvara állt akkoriban, és az aprócska jármű ontani kezdte magából a tartalmat, amely minden bizonnyal az akkori társadalom igen értékes keresztmetszetét képezte. Ha lett volna szakember, aki ezzel foglalkozik. Szociológus. Esetleg embertannal foglalkozó tudós, bár akkor a kulturális antropológia

hivatalosan nem is létezett... Gerzson épp ott tartott, perceken át azzal próbálkozott az utazás vége felé, hogy megmagyarázza a nevét legközelebbi utastársának, ha immár így, véletlenül, de igen erősen összelelegedtek. Mind mondta Vioricának, erősen emlegette Mózes egyik fiát, hogy onnan ez a héber férfinév, hogy Gershon alakban ma is előfordul, és nemcsak a zsidók, de franciák, németek, angolszászok közt is éltek, élnek Gerzsonok, hogy egyesek szerint *idegen*, hogy *jövevény* a jelentése. Viorica csak a Géza nevet ismerte. Azt Ghezának ejtette. Gerzsonból így Géza lett. És a Gerzsonnal nem foglalkozott. Miképp Bercsényi Miklóssal, a kuruc gróffal sem sokat törődnek manapság a románok, akiről állítólag az a hely kapta a nevét, ahol ismét földet értek, mihelyt kikászálódtak a szocialista ipar borzalmas terméke fogságából. Nem. Túl a személy- meg a földrajzi neveken, valami teljesen más érdekelte a lányt. Egyébként Gerzsont is. Nem vallották be egymásnak, de mindketten azt szerették volna, hogy az az állapot, amelyet a zsúfolt buszon az előző egy-két órában maguknak megteremtettek, az a minden oldalról védett és titkos világuk fennmaradjon, s ha lehet, be is teljesejék, egész legyen, kerek, napkeltével, fényes reggellel, délidővel, aranyló délutánnal és napnyugtával. Minden legyen benne, de lehetőleg – korlátai mellett és ellenére is – majdhogynem végtelen, véghetetlen, vagy legalábbis olyan, hogy azt emberi mértékkel, földi léptékkel ne is lehessen könnyedén átlátni vagy átfogni. Ezt követően a végesség már nem is számít.

Ismert a Negureni utcában egy ócska szállodát, ahol vagy kétszer aludt, amikor lekéste az utolsó buszjáratot a telep felé. A negyvennyolcas oláhországi forradalmár arcképét hordozó százas bankó abban az időben nagyon erős pénz volt. Mint legnagyobb címlet képes volt nyitni és zárni szinte bármit. Két ilyen bankjegy – dupla erővel – arra is alkalmasnak bizonyult, hogy meghosszabbítsa azt a váratlan világot és benne a nem remélt magasságot. Valami felfoghatatlanul hatalmas tér szabadult rájuk a fűtetlen szobában. És elmerültek egy ismeretlen mélységben. Zuhantak és röpködtek. A kettőt érezték egyszerre. Röpködtek és zuhantak újra. És megint. Megszámálhatatlanul sokszor. Ismét. Újra. Ismét. És egymásban fedezték fel azt az örömet, ami annyira kitágul négy-öt vagy talán tíz másodpercben, hogy magába zsúfolja az esztendőket, az évtizedeket, mindazt, ami egyébként észrevétlenül él és hamvad el. Sokáig így maradtak. Ölelkeztek. Majd

simogatták egymást. És ismét öleléssel kulcsolódtak egybe. Úgy érezték, hogy valami különös, generációkon át ismétlődő, de egyedi, az emberi életben egyszer felbukkanó értékes pillanat részesei.

Hajnalban, amikor Gerzson felébredt, már csak az ismerőssé vált idegen női test illatát érezte, és a szeretkezésszagot, amely mindig, minden egyes találkozásnál, minden leánnyal vagy asszonnyal való együttlét alkalmával más és más. Legalábbis így emlékezett vissza az asszonyélményekre. Felkapcsolta a lámpát. Az éjjeliszekrényen egy kockás noteszlapot talált, és rajta mindössze annyit, hogy Rica, alatta egy hatjegyű fővárosi telefonszámot látott. Gyorsan összekapkodta a holmiját, begyűrte az ócska sporttáskába, amely diákkora óta szolgálta, és elindult az Északi pályaudvar felé. Kiszámolta magában, hogy majd január 2-án kell visszaindulnia, hogy negyedikén munkába tudjon újra állni. A következő, az 198...-as év első napja péntek volt, szerencsés alkalom, hiszen különösebb megerőltetés nélkül arra kényszerült a „rendszer”, hogy egy hosszú hétvége áldásaiban részesítse a dolgozó népet. Arra gondolt, hogy újév után, amikor majd készül visszautazni a Regátba, felhívja azon a fővárosinak látszó számon a Rica nevű nőt. Mert bármennyire is tagadta önmaga előtt, nem volt annyira kérges szívű, hogy csak úgy túllépjen az eseten. Ritkán történik ilyesmi az emberrel, és még annál is ritkább, hogy a mindenféle különbségek és a viszonylagosan nagy távolság, a nyelvi korlát ellenére is ennyire erős legyen a vonzalom. Ritka az érzelmek ilyen kendőzetlen előbukkanása, s bár pusztán testinek látszó volt a keletkezett vonzalom, és utána a beteljesedés úgyszintén, mintha lett volna valami lelki többlet is benne. Hiszen egy nehezen kezelhető helyzetben próbált előzékeny lenni, s azt a nő a legnagyobb természetességgel fogadta, anélkül, hogy hátsó szándékot vélt volna felfedezni benne. Hogy aztán mi lett, s mi az, ami történt, az már a szándékok egymásra hangolódása révén történhetett úgy, spontán módon, anélkül, hogy biztatták volna egymást. Gondolta, jó lenne értelmezni a dolgokat, és hideg fejjel ejteni pár szót a témáról. Ha lehet. Tulajdonképpen minden idegszálával kívánta Vioricát, érzékei felidéztek a kellemes éjszaka örömeit. El tudta volna képzelni bármikor a folytatást. S ha mégsem, akkor sajnálni valóan szegényesnek és sivárnak látszott minden.

Tulajdonképpen már elsején hívta. Próbálkozott. Újesztendő délelőttje volt. És péntek. Úgy vélte, hogy nem lehet akkora nagy szentségtörés

olyankor telefonálni, s – különben is – nem halálos vétek, ha valaki újévet akar köszönteni az esztendő első napján, még akkor sem, ha csak alig ismerős, bár ennél a hirtelen jött egymásba borulásnál mi lehetne közelebbi?! Talán ér annyit, mint ötszáz levél, s az annál több sóvárgás egy három esztendőn át tartó katonai szolgálat alatt, hiszen megtörtént, megelőlegeződött minden, ami máskor és máshol ígéret maradt, részben vagy csak alig vált valóra. Egyből beteljesedett. Vagy mégsem?

Megszokta, hogy magánbeszélgetések alkalmával bőven elég, hogyha ötöt csenget a telefon. A hatodikat már udvariatlanságnak tartotta. Nem tanították neki, nem illemtankönyvből merítette, hanem csak úgy gondolta. Munkaidőben, céges hívások során – természetesen – nem volt érvényes ez a szabály, olyankor akár húszszor is hagyta kicsöngeni a készüléket a hívott fél oldalán, s ha nem vette fel senki, akkor a munkaidő végéig is képes volt piszkálni egy-egy főnököt, valamelyik partnervállalkozást, ahonnan érkeznie kellett volna valami megrendelt anyagnak vagy szolgáltatásnak. Magánbeszélgetések alkalmával azzal érvelt – nyilván magával, magában –, hogy abban a sokoldalúan fejlett szocialista társadalomban annyira egyformák az emberek, annyira egyformán szegények, és annyira hasonló méretű, szerény lakásokban élnek, hogy – amennyiben odahaza vannak – harminc másodperc alatt képesek odamenni a telefonhoz, és a hívásra tudnak válaszolni.

Délelőtt tizenegykor hívta. Aztán háromkor. Majd este hétkor. Mindhárom alkalommal betartotta az öt vagy hat csengetést. Ezek után lemondott az aznapi tárcsázásról. Szombaton ugyanígy próbálkozott. Ugyanezekben az időpontokban, ugyanilyen módszerrel. Türelmetlenségét és kíváncsiságát igyekezett megfelelő korlátok közt tartani ugyan, de elégedetlen volt, hiszen egyáltalán nem ért célt. Sőt egyre inkább távolodni vélte Ricát. Hosszan nézegette a számjegyeket a cetlin, ám azokat annyira jól és olvashatóan írta le a lány, hogy szóba sem jöhetett másfajta olvasat. Biztos, hogy a telefonszám rendben volt. Mármint a számsor.

Ünnepek után úgy ült vonatra, hogy továbbra is a kapcsolatfelvétel járt az eszében. Nem értette ugyan, hogy akkor miért lépett le a nő egy váratlan, de tökéletes egyetértésben és örömben eltöltött éjszaka után. Amiatt is bosszankodott, hogy szokásával ellentétben jóval mélyebben aludt, mint máskor, s annyira mafla volt, hogy engedte az

ujjai közt kisuhanni Ricát a szobából. És így az életéből is eltűnt. Csendben. Váratlanul. Észrevétlenül. Úgy, ahogyan jött. Ettől függetlenül azonban reménykedett a folytatásban.

A pályaudvar aluljárójában tucatnyi telefonkészüléket látott a kijárat közelében, de sejtette, hogy nem lesz egyszerű olyant találnia, amelyik megfelelően működik. Előre felkészült, tucatnyi érme csörgött a zsebében, hogy szükség esetén azért legyen kéznél, nehogy holmi tantuszokon múlják a boldogság, ha mégis hosszabban kell beszélnie. A hajnali 1942-es számú gyorsnak hat óra tizenegy percre kellett volna beérkeznie, de csak valamivel nyolc után cammogott be a Gara de Nord csarnokába. Ekkortájt az a gyakorlat járta, hogy a vonatjáratok sok, olykor több száz perces késést halmoztak fel, míg elértek az ország egyik széléről a másikra, mondjuk Szatmárnémetitől a tengerpartig vagy Aradtól Bukarestig. Egy pihent agyú, statisztikakészítésben jártas szakember kiszámította 1987-ben, hogy az állami vasúttársaság személyszállító járatai összesen négyszázharminckétezer percet késtek, ami mintegy háromszáz napnak felel meg. Teljesen természetes, hogy ezt az adatot nem hozták nyilvánosságra, informális csatornákon terjedt, de hihető volt. Egyébként már akkor lehetett olyan értesüléseket szerezni, hogy Svájcban öt percért kért bocsánatot az ottani vasúttársaság. Azt is, hogy Japánban az évente „felhalmozódó” bruttó két perc késést is katasztrófálisnak tartják, hiszen azt az utazóközönség életéből lopják el, s élete minden embernek – Keleten és Nyugaton is – csak egy van, és azzal, mint a legnagyobb értékkel, úgy is kellene bánnunk. Apró dolgokkal azonban ez az ország és a vezetés akkor sem foglalkozott... Viszont komoly szervezőmunkát és lélekjelenlétet követelt a forgalomirányítóktól, hogy a káoszban mozgatni tudják a szerelvényeket, és úgy, hogy lehetőleg elkerüljék a katasztrófákat. Nem történtek nagyobb balesetek, a kisebbekről pedig a derűs jövőt szajkózó média szót sem ejtett soha...

A Gara de Nord borzalmas hely volt, az ország kloákája, mint általában szoktak lenni mindenfelé az indóházak és a vasúti állomások, messzemenően kifejezte a nép pillanatnyi állapotát és hangulatát. Nyilvánvaló, hogy volt a kosz és a kopottság felszíne alatt némi jobbacska emlék is, hiszen a többszörös átalakítás dacára is látszott a pályaudvar épületén és a különböző műtárgyakon, amelyek széthullás előttinek látszó állapotukban is üzemképesek voltak még, látszott

rajtuk, hogy bő évszázada, abban a romantikus időszakban készültek, amikor a vasút jelentette a fő-fő csapásirányt, a modernitást, a nyitást Európa fejlett vidékei felé. A pályaudvart 1872-ben vették használatba, amikor a különböző nagyhatalmak pótcselekvései jóvoltából születő ország vasúton is rácsodálkozhatott a Nyugatra, és alázattal kérezkedett be – egyelőre csak átutazóban – az Osztrák–Magyar Monarchia ódon világába, amelynek lebontásában majd ötven év múltán aztán olyan lendületesen cselekedett, mintha a becsület és a jellem törvényei szerint haladna, holott Közép-Európa szétverésénél nagyobb bünt aligha követtek el őket, politikusaik és ádáz segítők az utóbb évezredben... Szóval a kosz tetemes volt, s minden a széthullás előtti állapotra utalt, de a rendszer maga ezt nem vette tudomásul. A karhatalmi közegek nem foglalkoztak a várótermek zugaiban, a hideg és mocskos betonon alvó hajléktalanokkal, akik a papírforma szerint nem is léteztek, de a normálisan öltözött utasokat időnként meg-megpiszkálták. Gerzson sem úszta meg igazoltatás nélkül, sőt még az üzemi belépőjét is elkérték, amikor utazásának végcéljáról kérdezték. Miért? Hogyan? Meddig? A rendőrök, akiket akkortájt milicistáknak neveztek az országban, soha nem tartoztak az igazán közkedvelt társadalmi szereplők közé, de lerázni nem lehetett őket, főleg abban az időben nem, mert hármásával cirkáltak, s a tényleges állományban szolgáló altisztek mellé ilyen frekvenciánál helyeken még beosztottak rendszerint két-két géppisztolyos államvédelmis sorkatonát is, hogy hasonlítson ez az egész eljárási és megfélemlítési gyakorlat azokra a mintákra, amelyeket az egyre örültebb kondukátor kínai és észak-koreai kollégáitól lesett el.

Bőven elmúlt már fél kilenc is, mire odajutott egy távbeszélő-készülékhez. Ilyenkor már meg lehet reszkírozni egy hívást. Újévi jókívánásáért nem haragudhat meg senki! – folytatta az egy-két nappal korábbi gondolatsort, magyarázat gyanánt is használva ezt a formulát magában, mintha önnön bizonyítványát értékelné. – Tényleg, nincsen ebben semmi kivetnivaló... Bedobta az érmét. Tárcsázott. Túldaldalt kicsöngött valahol. Egyszer. Kétszer. Háromszor. Négyyszer. Ötször. Hatszor... És letette a kagylót. A készülék nem adta vissza az érmét. Szemtelenül elnyelte, mintha az lenne a legtermészetesebb. A kagylót visszaakasztotta a helyére, majd néhányszor rávágott a sötét fémdoboz oldalára. Hiába püfölte, nem történt semmi. Csak egy néma és érzéketlen

közterületi telefon volt. Hideg, szürke, itt-ott rozsdafoltokkal és rajta a tárcsakorong alatt összekaristolt kopott és mocskos számlappal, mert a népek gyakran koszos kézzel vagy ceruzát, golyóstollat használva tárcsáztak. Még kétszer próbálkozott, de hasonló eredménytelenséggel járt. Talán annyival volt szerencsésebb, hogy egyszer sikerült visszavennie a bedobott érmét, de másodszorra az is odaveszett.

Valami nem működött. Valami nem volt rendben. Nem volt jó ez az egész. Nem tetszett. És a rossz előérzete beigazolódni látszott. Bosszantotta, hogy csak ez az egyetlen telefonszám maradt meg kapcsolati fonálként. Vajon miért nem írta oda a nő arra a cetlire a családnevét is? Miért nem írt fel egy lakcímet? Vagy bár valamilyen munkahelyi elérhetőséget? Fogalma sem volt arról, hogy mit tehet. Semmit. Az égvilágon semmit. Megmaradt ugyan a szám, hívható, de feltételezhető, hogy rossz. Lehet szándékos félrevezetés is. Viszont ha kicsöng, s ha idegen helyen szól, nem abban a lakásban, ahol Rica esetleg tartózkodik, miért nem veszi fel senki? Legalább megtudná, és bocsánatot kérhetne, ha rossz számot hívott!

Felszállt a 381-es buszra, amely a Berceni felé indult. Nem emlékezett pontosan, nem volt annyira jártas a fővárosban, hogy tudja, hét, nyolc vagy esetleg kilenc megállónyira van-e a távolsági buszok állomása a pályaudvartól. Mivel hangosbemondóval, állomáskijelzővel nem rendelkezett a jármű, számolta, hogy hányszor álltak meg, s nézelődött, hogy ismerje fel a helyet. Öt vagy hat megálló volt? Hét? Vagy már a nyolcadik? Nem tudta egy idő után. Vagy már túlhaladtak rajta? Egyik tömbházsor olyan volt, mint a másik. Itt-ott befagyott kirakatú üzleteket látott a járdák mentén, amelyekben csak jégvirág, zúzmara, halkonzerv, esetleg szilvakompót volt kapható, ha szerencsés volt az ember. Mindenféle munkagépek hányódtak ott is, amelyek arra voltak hivatottak, hogy jelezzék a változást, hogy emlékeztessenek mindenkit arra, hogy épp alakulóban, sőt átalakulóban a főváros, és holnap már semmi sem olyan, amilyennek ma látszik. Mivel azt gondolta, hogy már rég elhagyták a helyközi állomás környékét, egy következő megállónál leszállt a városi járatról. Teljesen ismeretlen tömbháznegyedben találta magát. Egyenblokkok. Egyenutcák. Egyenrendetlenség. A jótékony hórétteg, amely a szétdobált törmeléket és a gödröket elfedte, még inkább fokozta a környezet jellegtelenségét. Szeme semmiféle támpontot nem talált, amelyhez igazodna. Ilyen helyeken

nincsenek már templomtornyok, nincsenek jellegzetes fák, parkok, szobrok, körforgalmak, régi épületek, amelyek irányt adhatnának. Nem volt látványelem, amelybe megkapaszkozhatna. Tudta, hogy e pillanatban már a sokoldalúan fejlett szocialista társadalomban tartózkodik, amelyről annyit beszéltek a politikai gazdaságtan és a gyakorlati marxista stúdiumok előadói az egyetemen. Egy nyugdíjas korúnak látszó férfitől, aki üres bevásárlószatyrot lóbált a kezében, megkérdezte, hogy jó helyen jár-e. Az idős ember megnyugtatta, hogy nem tévedt el, *valóban itt volt* az állomás épülete, a karácsony előtti héten bontották le. Épp mellettük lehetett egykor, ahogy mutogatta, mintegy tíz méterre attól a helytől, ahol álltak. És a levegőbe bökött az öreg kesztyűs mancsával, hogy van egy eligazító tábla, amelyen menetrend olvasható. És valóban. Ott árváldokott egy rozszant kisbusz is. Egy olyan. A mihez tartás végett azért a sofőr gondolt az utazóközönségre, mert a szélvédője mögé, a volán felőli oldalra elhelyezett egy darab kartonpapírt, amelyre otromba betűkkel ezt írta: DERMEDENI 11:30.

Hihetetlennek vélte ezt az állapotot. Mielőtt a jó szándékú helyi lakos tovaballagott volna, még megreszkírozott feléje egy másik kérdést. – Emlékszik-e arra, uram, hogy hol van a Negureni utcában a szálló? Talán a 7-es vagy 9-es szám, ha jól emlékszem, nincsen különösebb neve, valami munkásszállóból alakították át, garzonblokk volt, nem valami fényes hely... Az idős ember megfordult, s a helyiek már-már flegmatikus nyugalomával mondta, mintha mindent tudna a környékről, ahol él, hogy azt a házat három évvel ezelőtt elbontották... – Rá sem lehet már ismerni a környékre – mondta szomorúan –, én itt nőttem fel, nézze, ott fociztunk kölyökkorunkban az utcán, egyszerű emberek laktak a környékünkön, prolinegyed volt ötven évvel ezelőtt... Hol vannak már azok az idők! – mormogta félig-meddig magának, és igyekezett a hét végén is nyitva tartó alimentara bolt felé, ahol talán épp lehetett kenyeret venni, s ki tudja, talán valami mást is...